

Bihevioralne karakteristike intravenskih ovisnika u Hrvatskoj i razmjeri povezanih rizika

Autor:

Dr.sc. Siniša Zovko, dr. med.

Hrvatski Crveni križ

TAIEX radionica o Nacionalnom informacijskom sustavu za droge u Republici Hrvatskoj

Zadar, 22. – 23. 10. 2013

- Rijetka istraživanja vezana uz bihevioralne parametre korisnika droga
- Temelje se na podacima dobivenim tijekom ispunjavanja službenih medicinskih protokola vezanih uz medicinsko zbrinjavanje ovisnika
- Većinom bazirani na Pompidou upitniku

ISTRAŽIVANJE:

Utjecaj politike smanjenja šteta zlouporabe droga na promjenu zdravstvenog ponašanja intravenskih korisnika droga

DISERTACIJA, 2011.

ISPITANICI

- 300 i. v. korisnika droga s područja Zagreba i Zadra, podijeljenih u tri skupine:
- 100 ispitanika, i. v. ovisnici, korisnici programa smanjenja šteta HCK (“needle exchange”, NX) u Zagrebu;
- 100 ispitanika, i. v. ovisnici, korisnici programa smanjenja šteta HCK (“needle exchange”, NX) u Zadru;
- 100 ispitanika, aktivni i. v. korisnici droga (ovisnici) s područja grada Zagreba koji ne koriste programe smanjenja šteta HCK u Zagrebu (nonNX) – KONTROLNA SKUPINA

PREDMET ISTRAŽIVANJA: intravenski korisnici droga (ovisnici) s područja Zagreba i Zadra

■ HIPOTEZE:

- Programi smanjenja šteta zlouporabe droga imaju pozitivan učinak u promjeni zdravstvenog ponašanja i. v. korisnika droga koji se iskazuje kao:
 - smanjenje učestalosti dijeljenja pribora za injiciranje droga;
 - veća učestalost testiranja na HBV, HCV i HIV;
 - poticanje razmišljanja o aktivnom liječenju bolesti ovisnosti;
 - poticanje razmišljanja o zapošljavanju;
- I. v. ovisnici u Hrvatskoj vrlo često zamjensku terapiju uzimaju i. v. putem i pri tome razvijaju i ovisnost o i. v. uzimanju supstanci – “iglomaniju”;
- I. v. ovisnici bolest ovisnosti o drogama doživljavaju i kao bolest uvjetovanu osobnim izborom načina (stila) života;

METODE

- Individualni razgovor sa svakim ispitanikom tijekom kojeg su ispunjavali standardizirani upitnik, specifično rađen za potrebe istraživanja

■ STATISTIČKE METODE

- Deskriptivna analiza podataka uz određivanje aritmetičke sredine, standardne devijacije i raspona rezultata kvantitativnih te određivanje frekvencija i kumulativnih frekvencija kategorijalnih varijabli;

- Programski paket SAS 9.1.3.

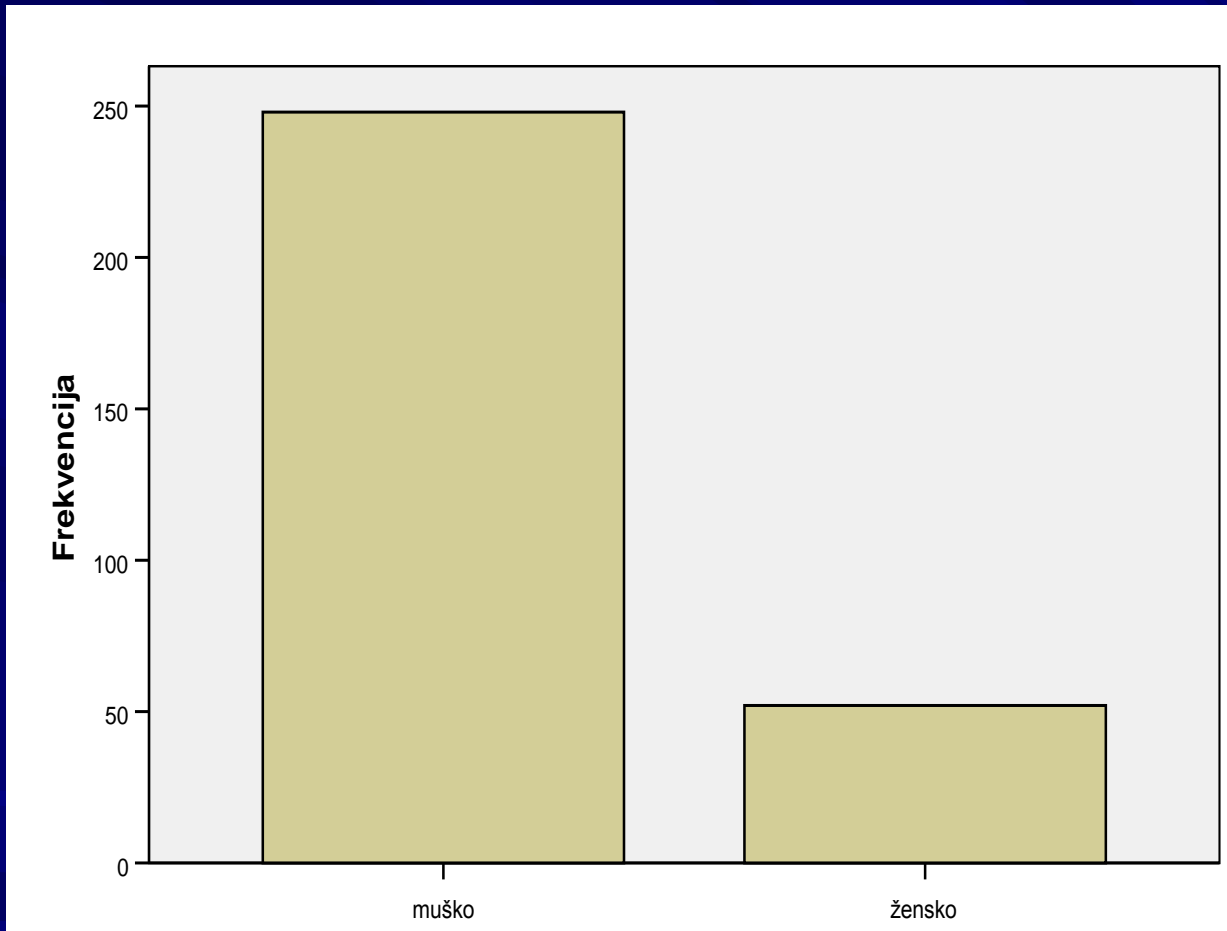
REZULTATI I

- **Sociodemografske karakteristike** (spol, dob, stručna sprema, korištenje socijalne pomoći, zdravstveno osiguranje, uvjeti stanovanja)
- **Ovisničko ponašanje** (glavno sredstvo ovisnosti, sporedno sredstvo ovisnosti, korištenje supstitucijske terapije (metadon, buprenorfin))
- **Rizični i zaštitnički faktori ovisničkog ponašanja** (dijeljenje pribora za injiciranje, korištenje kondoma, testiranje na HBV, HCV i HIV, procjena samopoštovanja, procjena kvalitete komunikacije, osobna procjena informiranosti o HBV, HCV i HIV/AIDS-u, procjena rizičnosti zaraze HBV, HCV ili HIV)

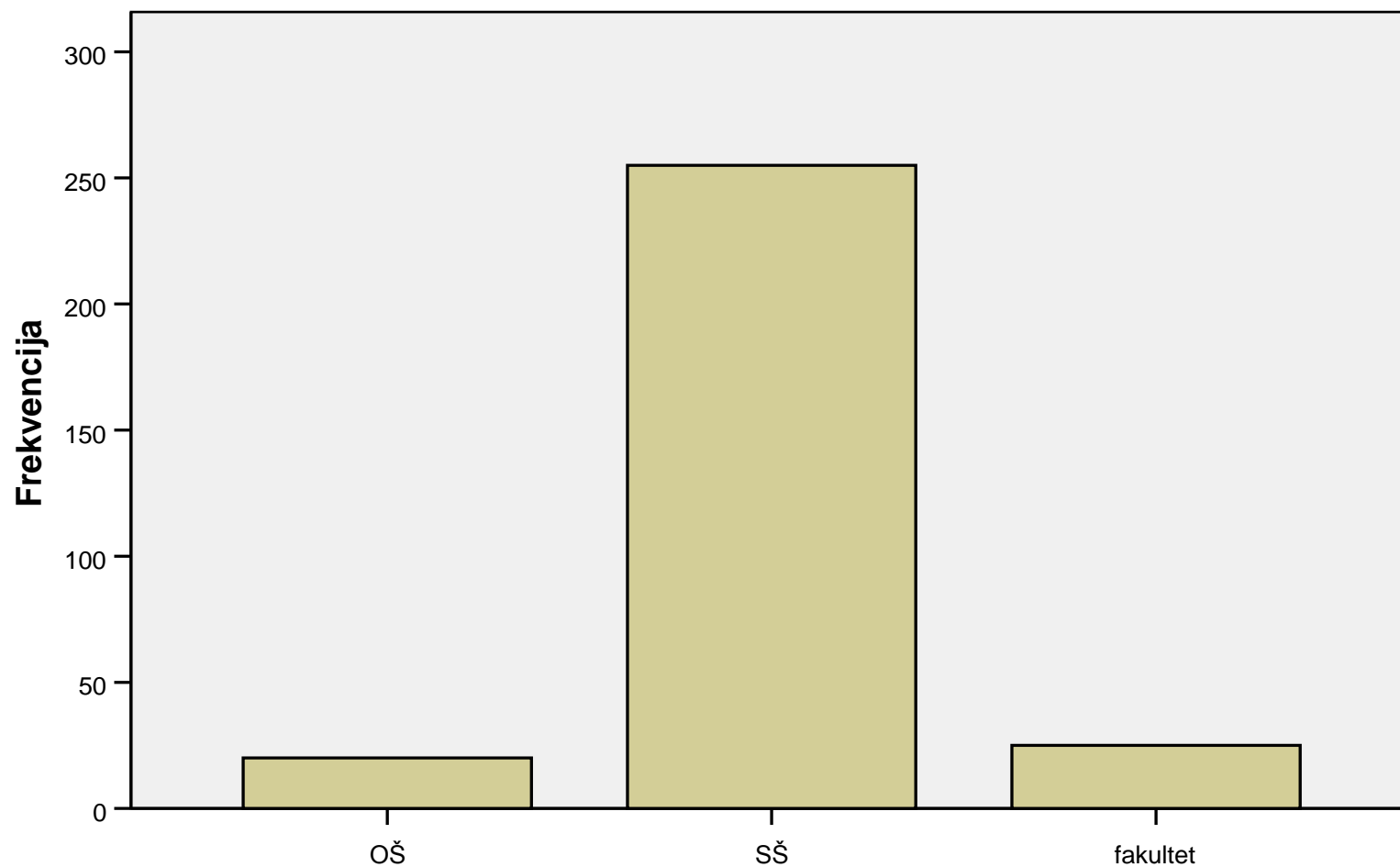
REZULTATI II

- **Zdravstveni status** (seropozitivitet HBV, seropozitivitet HCV, seropozitivitet HIV, samoprocjena zdravlja)
- **Iglomanija** (ovisnost o injicirajućem načinu uzimanja supstance, glavni razlog i. v. uzimanja supstance, injicirajuće uzimanje metadona, injicirajuće uzimanje buprenorfina)
- **Razmišljanje o liječenju bolesti ovisnosti i zapošljavanju**
- **Samoprocjena bolesti ovisnosti kao osobnog izbora načina (stila) života**

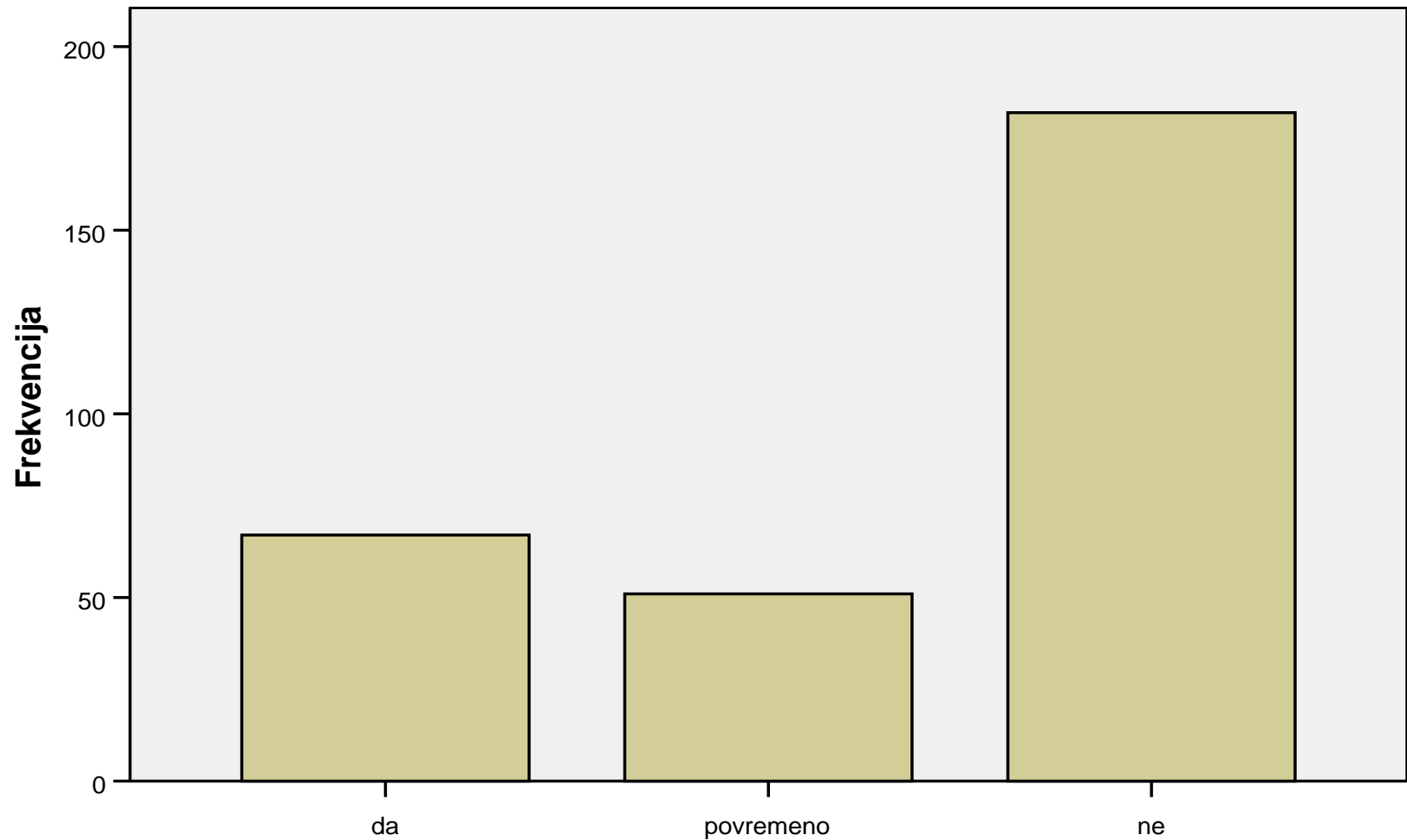
REZULTATI – sociodemografske karakteristike

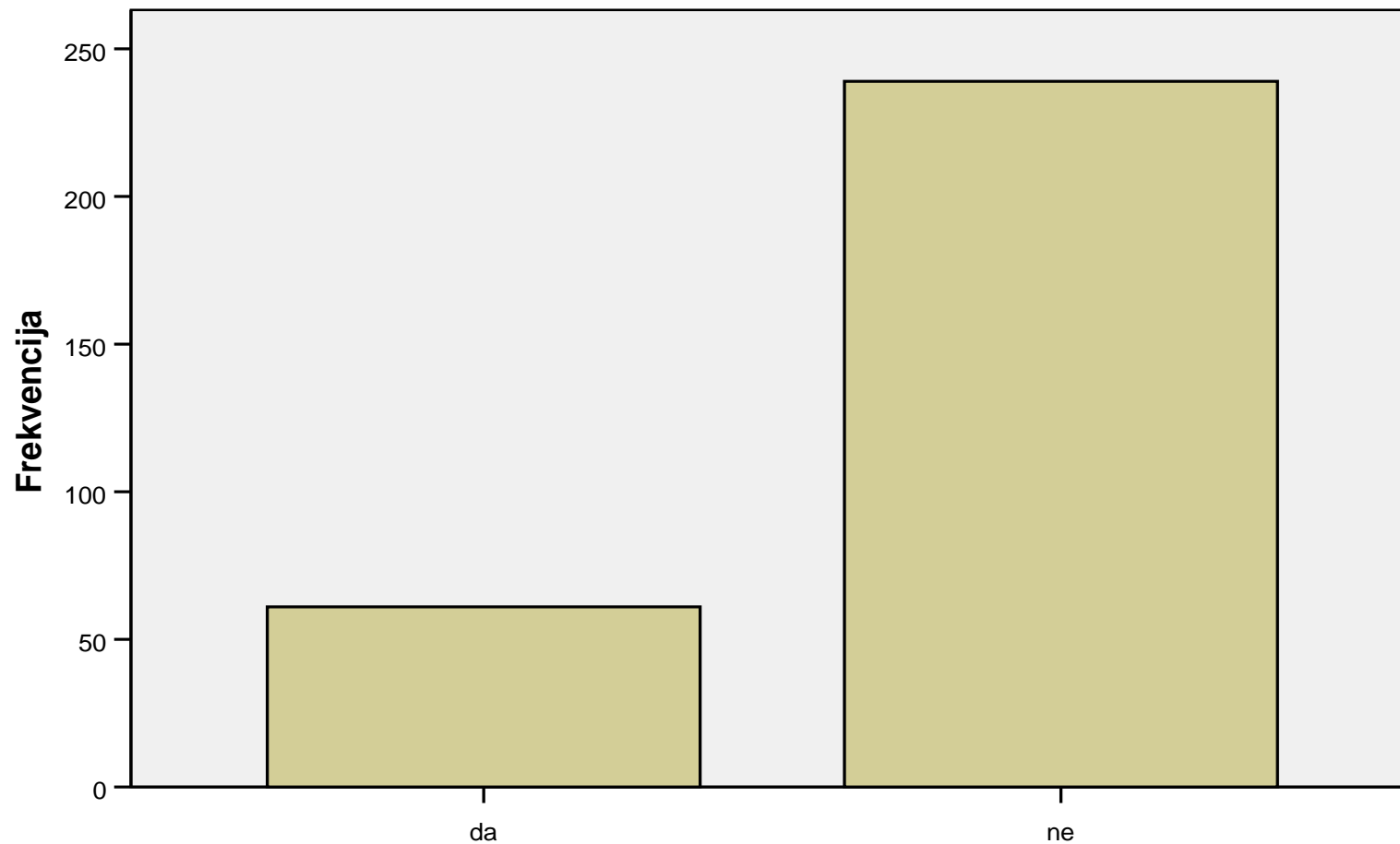
DISTRIBUCIJA ISPITANIKA OBZIROM NA SPOL; 83% M, 17% Ž;
DOB: raspon 18 – 55 godina; prosječna dob 32 godine (M=32,2; SD= 5,31)

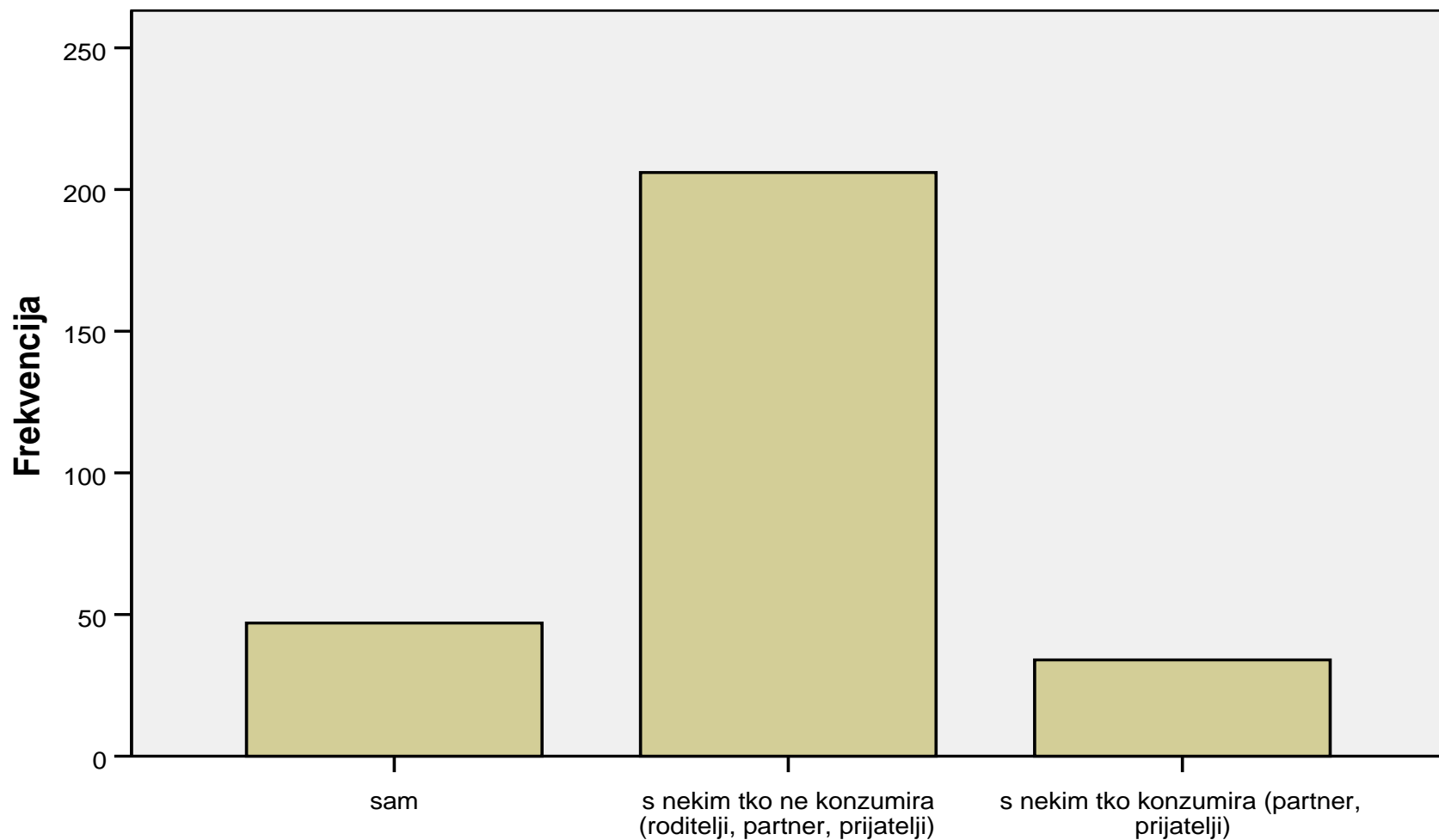
DISTRIBUCIJA ISPITANIKA OBZIROM NA STRUČNU SPREMU; S.Š. 85%; O.Š. 6,7%; FAKULTET 8,3%;

DISTRIBUCIJA ISPITANIKA OBZIROM NA ZAPOSLENJE; ZAPOSLENI 22,3%;
POVREMENO 17,0%; NEZAPOSLENO 60,7%;

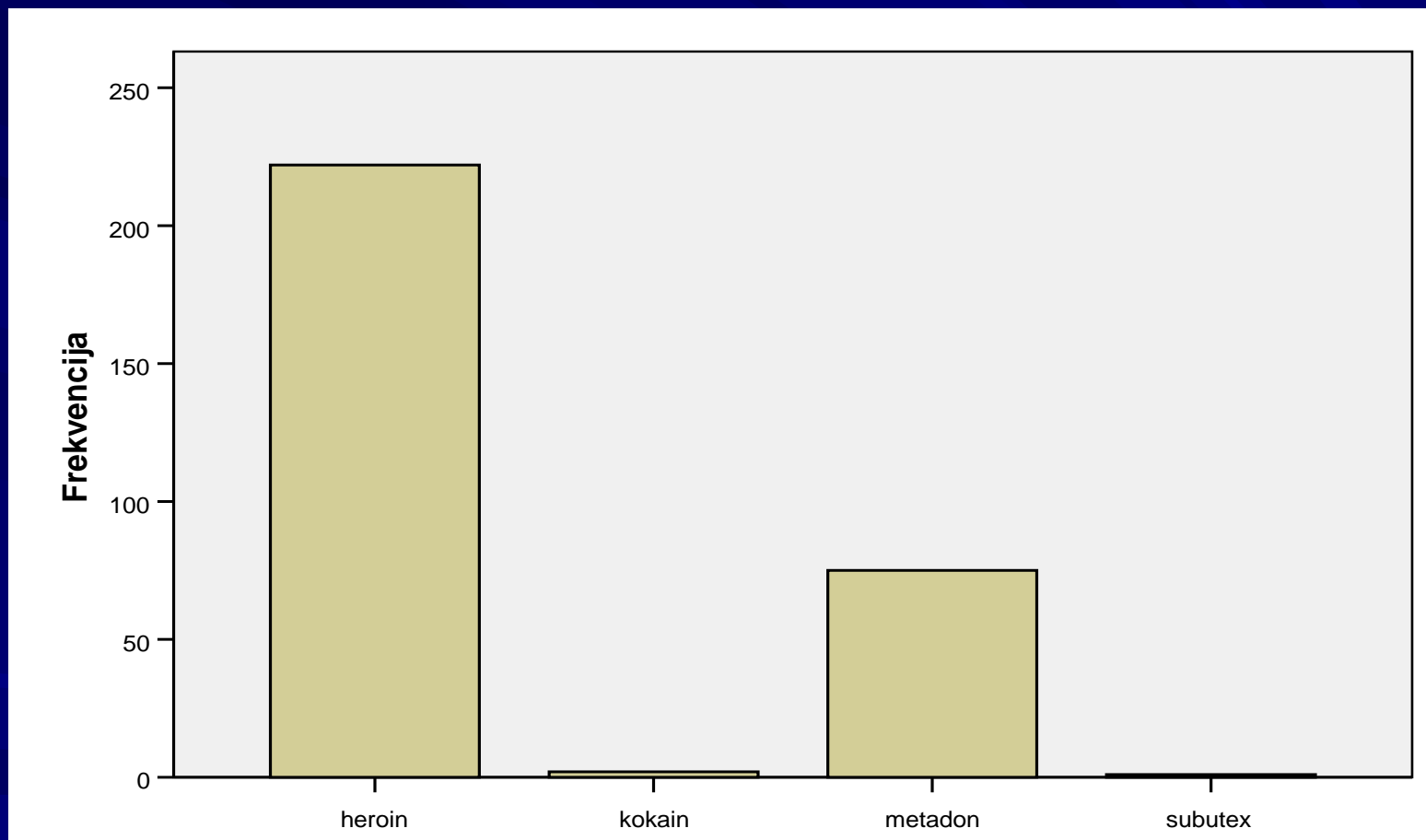
DISTRIBUCIJA ISPITANIKA OBZIROM NA KORIŠTENJE SOCIJALNE POMOĆI;
KORISTI 20,3%; NE KORISTI 79,7%;

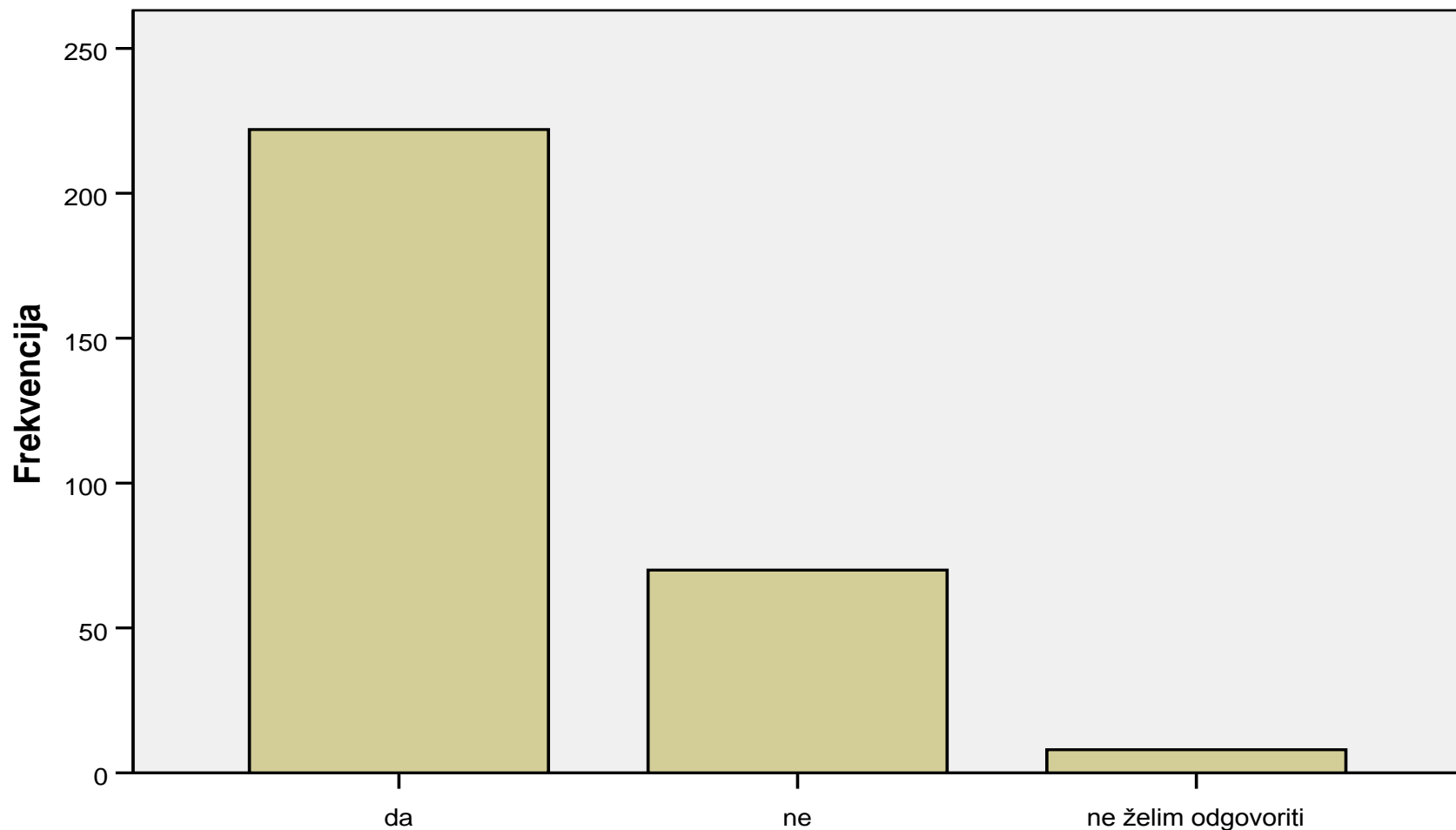
DISTRIBUCIJA ISPITANIKA OBZIROM NA UVJETE ŽIVOTA; SAM 15,7%; S NEKIM TKO NE KOZUMIRA DROGU 68,6%; S NEKIM TKO KONZUMIRA 11,4%;

OVISNIČKO PONAŠANJE

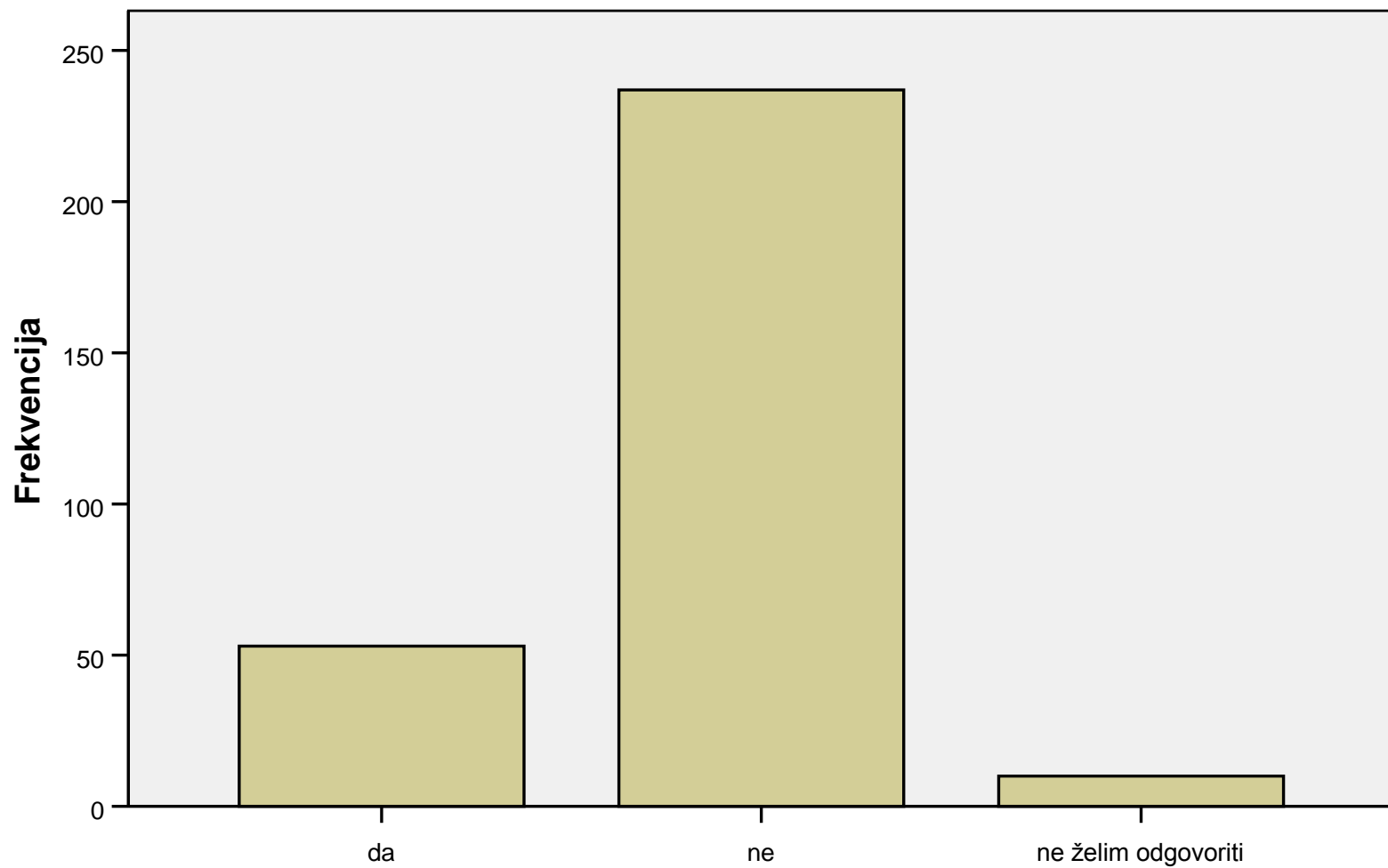
Raspon trajanja ovisnosti ispitanika – 12-327 mjeseci; prosječno 105,9 mjeseci (8,82 godine); (SD=50.83)

DISTRIBUCIJA ISPITANIKA OBZIROM NA KORIŠTENJE GLAVNOG SREDSTVA OVISNOSTI; HEROIN 74,0%; KOKAIN 0,7%; METADON 25%; BUPRENORFIN 0,3%;

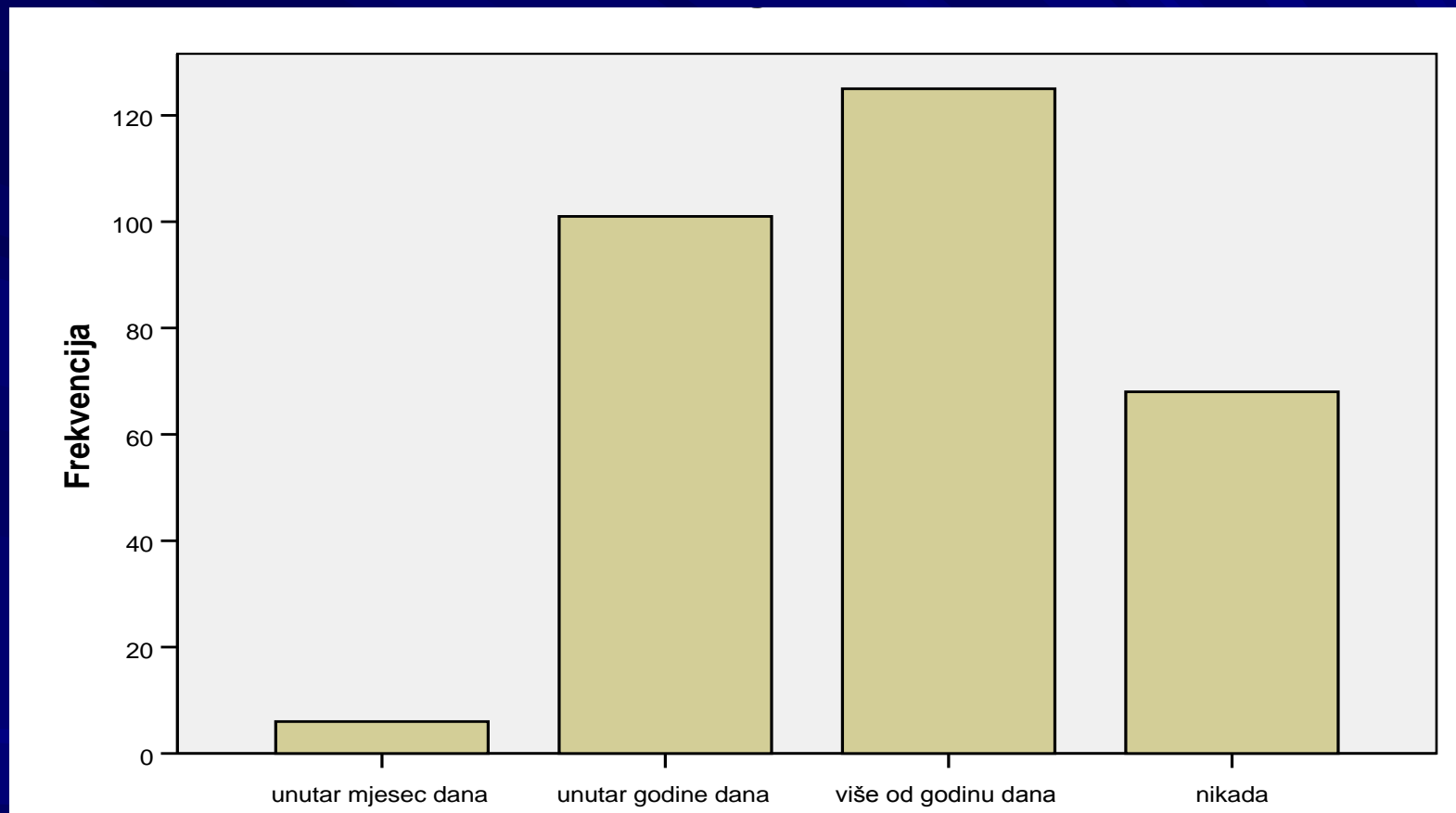

DISTRIBUCIJA ISPITANIKA OBZIROM NA KORIŠTENJE SUPSTITUCIJSKE TERAPIJE – METADON; DA 74,0%; NE 23,3%; NE ŽELI ODGOVORITI 2,7%

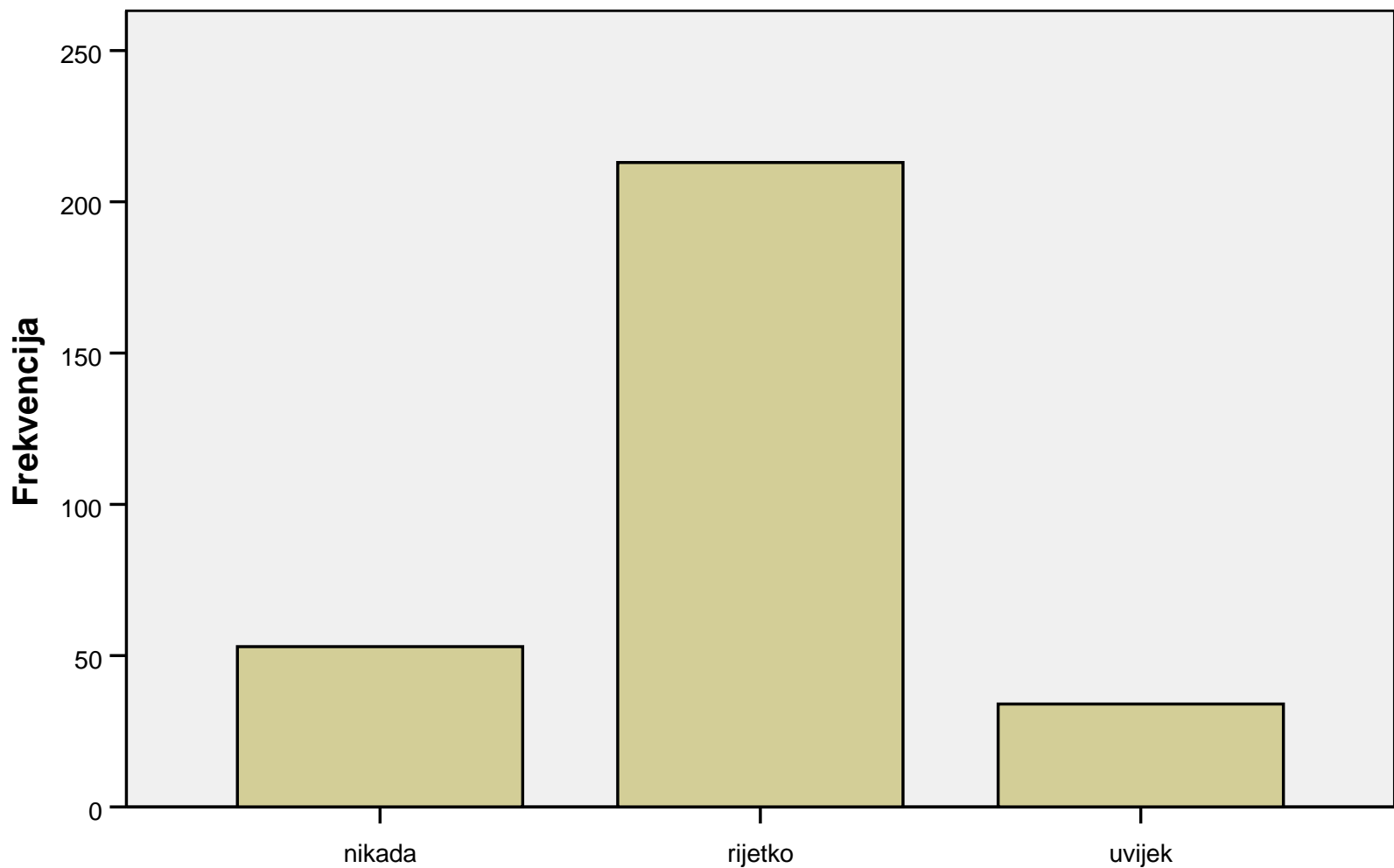

KORIŠTENJE SUPSTITUCIJSKE TERAPIJE – BUPRENORFIN ; DA 17,7%; NE 79,0%;
NE ŽELI ODGOVORITI 3,3%;

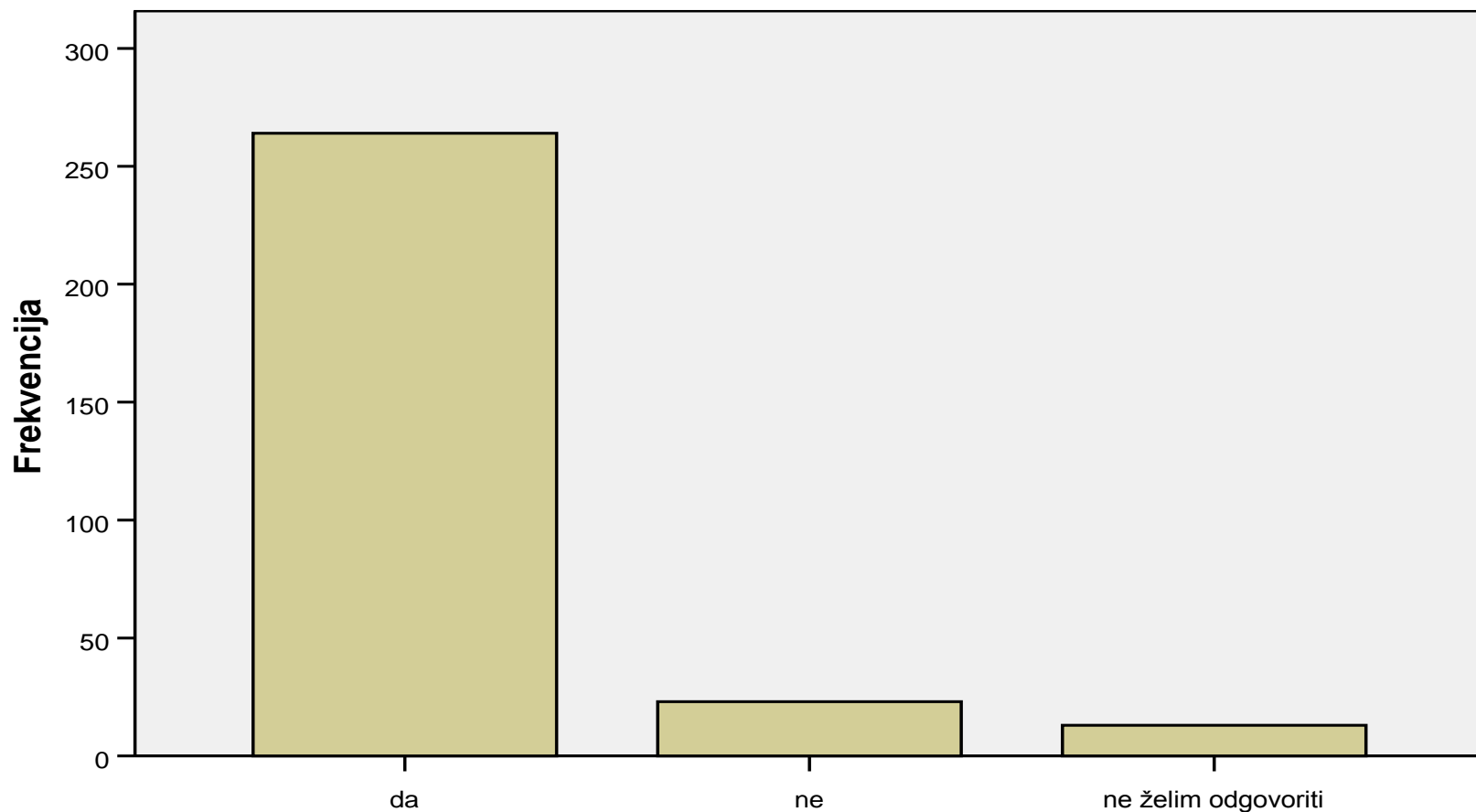
RIZIČNI I ZAŠTITNI FAKTORI OVISNIČKOG PONAŠANJA

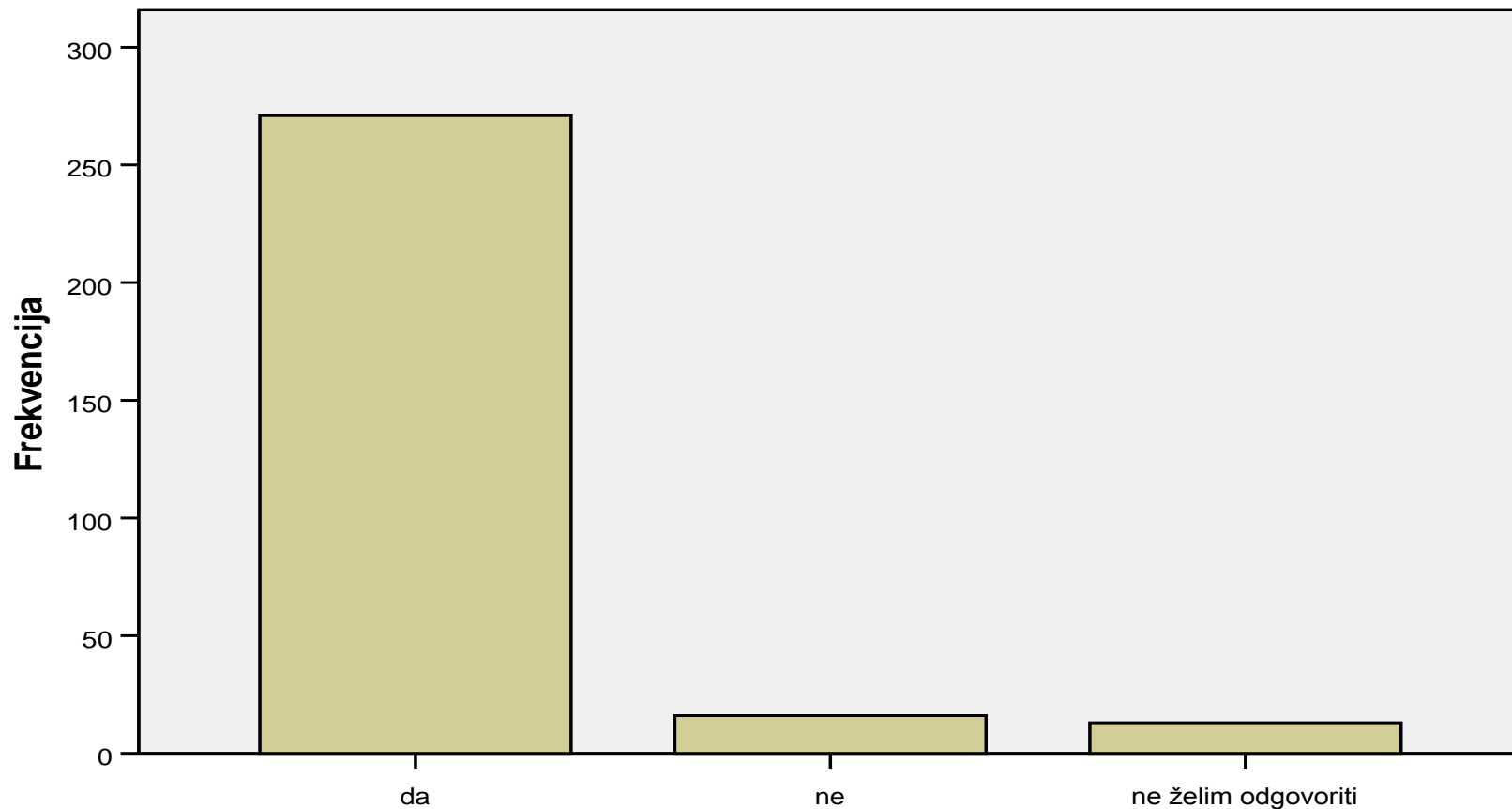
ISPITANICI OBZIROM NA DIJELJENJE PRIBORA ZA I. V. UZIMANJE DROGE; MJESEC DANA 2,0%; 1 GODINA 33,7%; VIŠE OD GODINU 41,7%; NIKADA 22,7%;

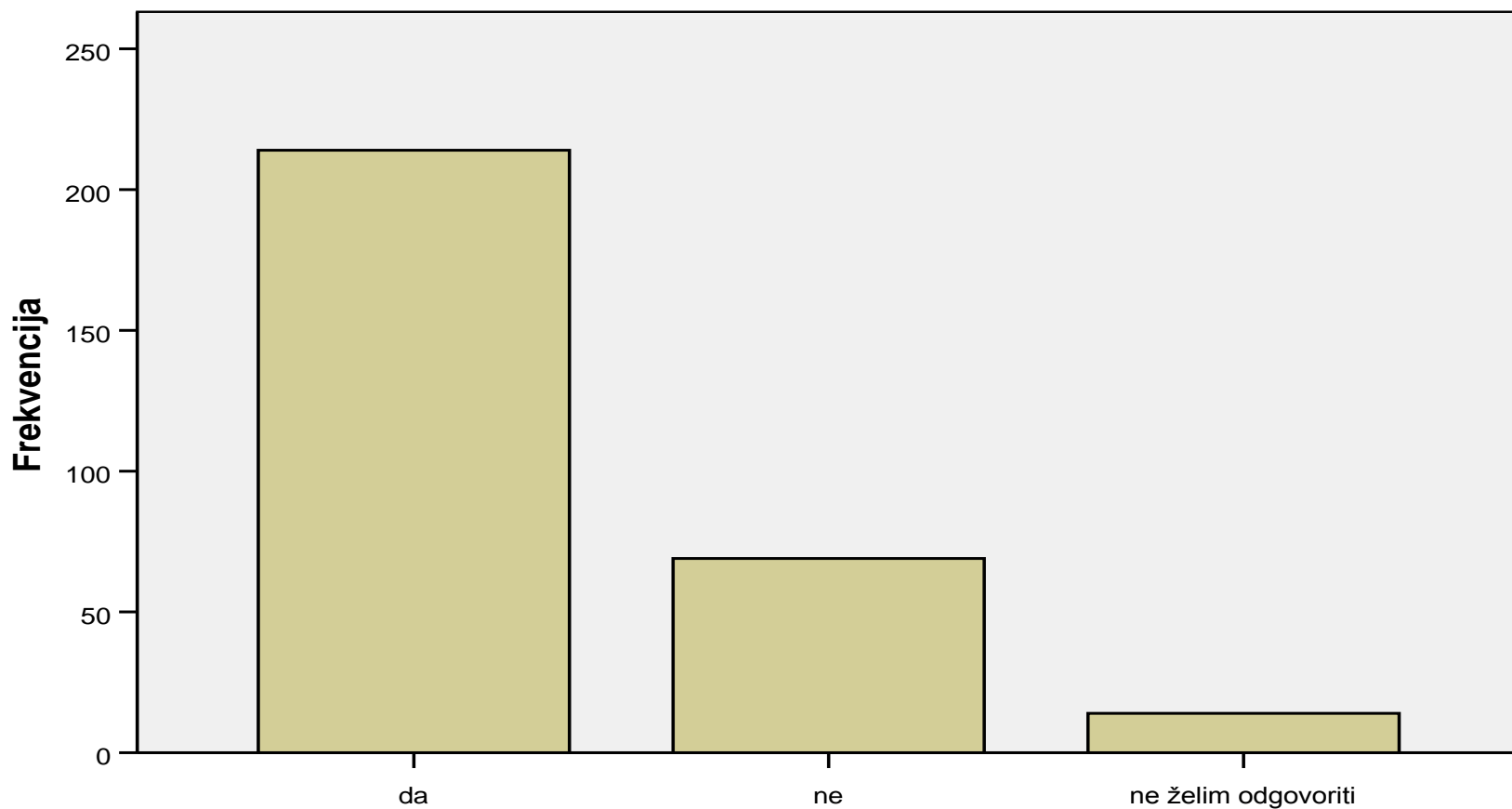
DISTRIBUCIJA ISPITANIKA OBZIROM NA KORIŠTENJE KONDOMA; NIKADA 17,7%; RIJETKO 71,0%; UVIJEK 11,3%;

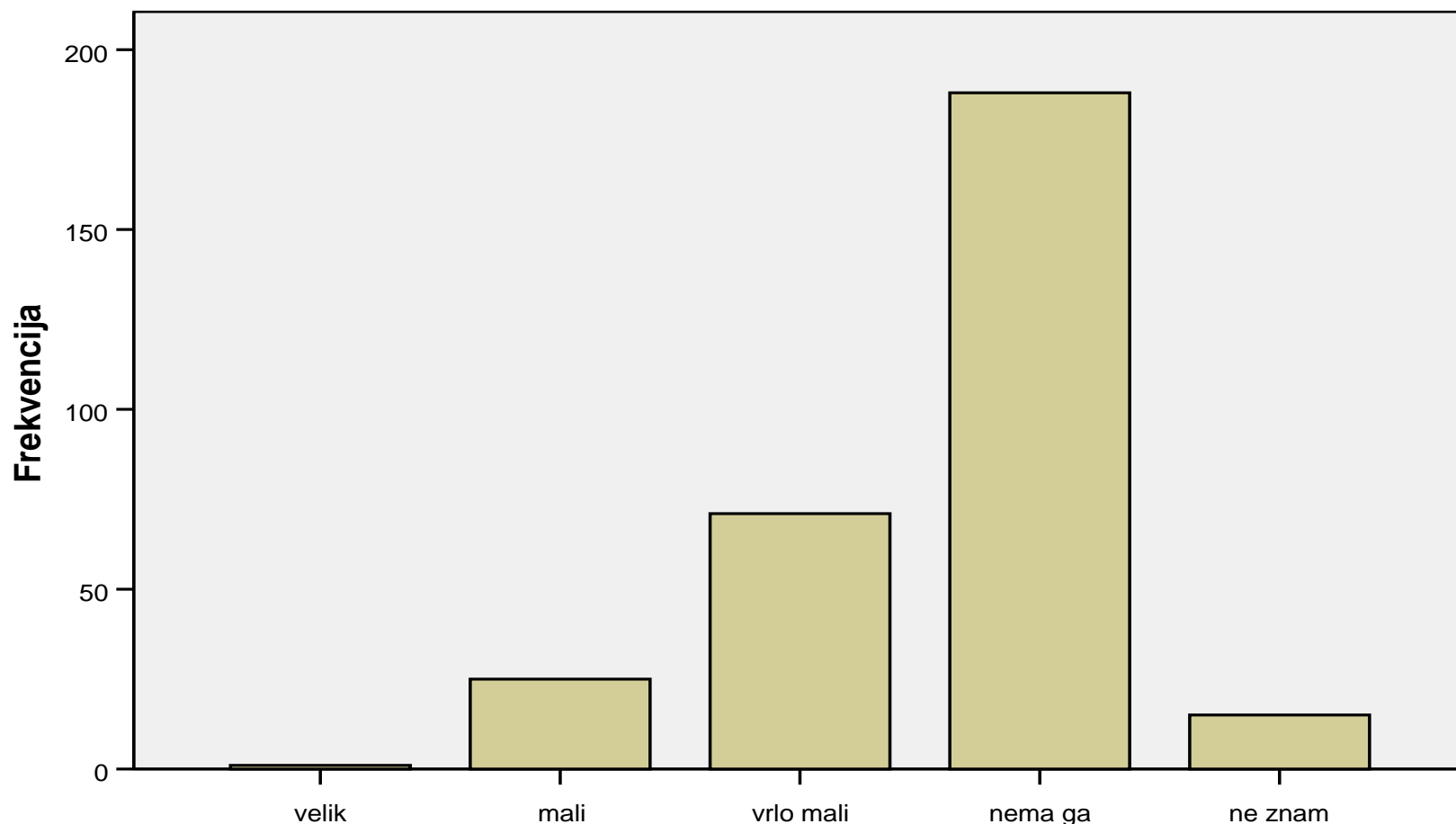
DISTRIBUCIJA ISPITANIKA OBZIROM NA TESTIRANJE – HBV; DA 88,0%; NE 7,7%; NE ŽELI ODGOVORITI 4,3%;

ISPITANICI OBZIROM NA TESTIRANJE – HCV; DA 90,3%; NE 5,3%;
NE ŽELI ODGOVORITI 4,3%;

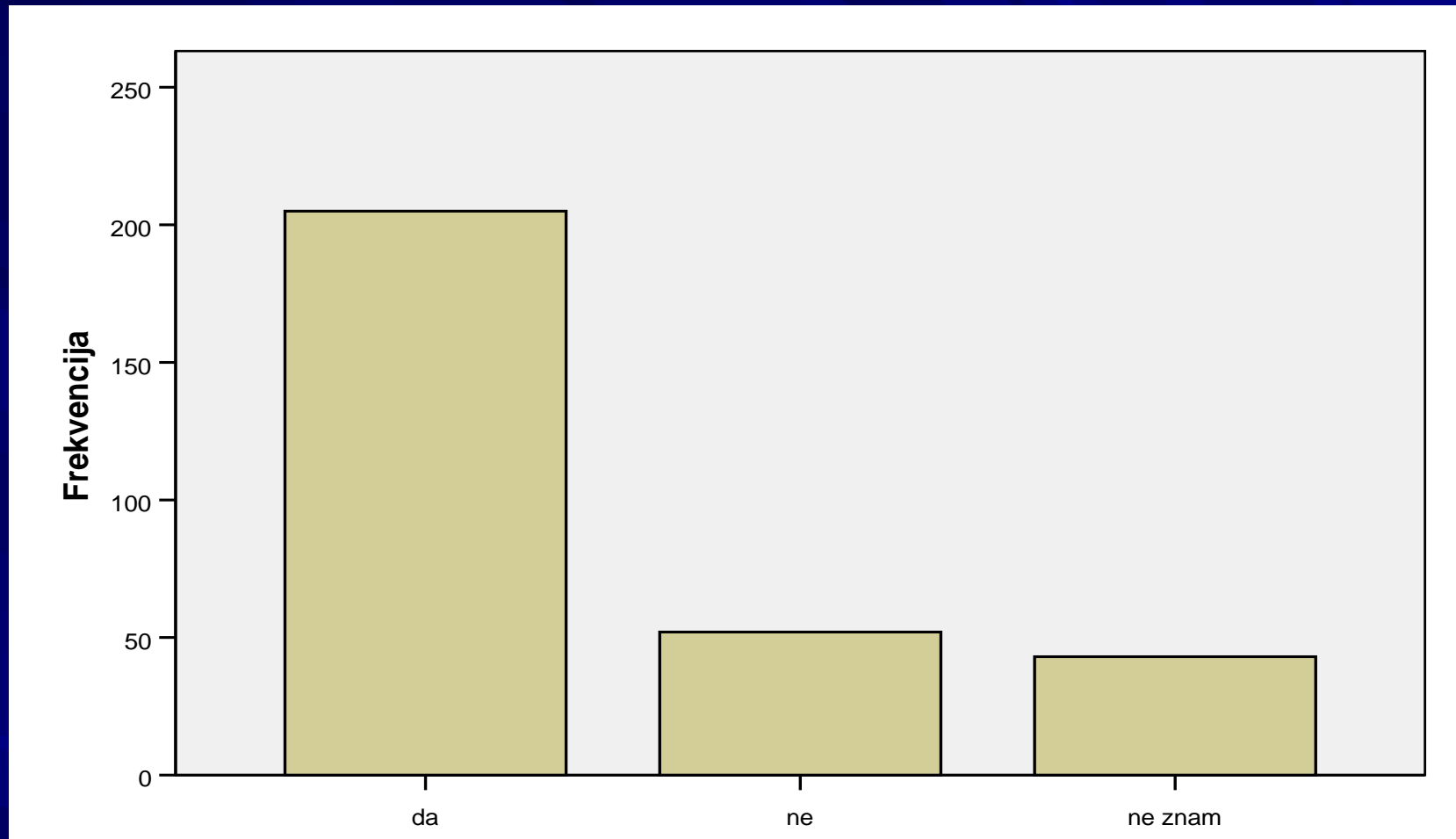

ISPITANICI OBZIROM NA TESTIRANJE – HIV; DA 71,3%; NE 23,0%;
NE ŽELI ODGOVORITI 4,7%;

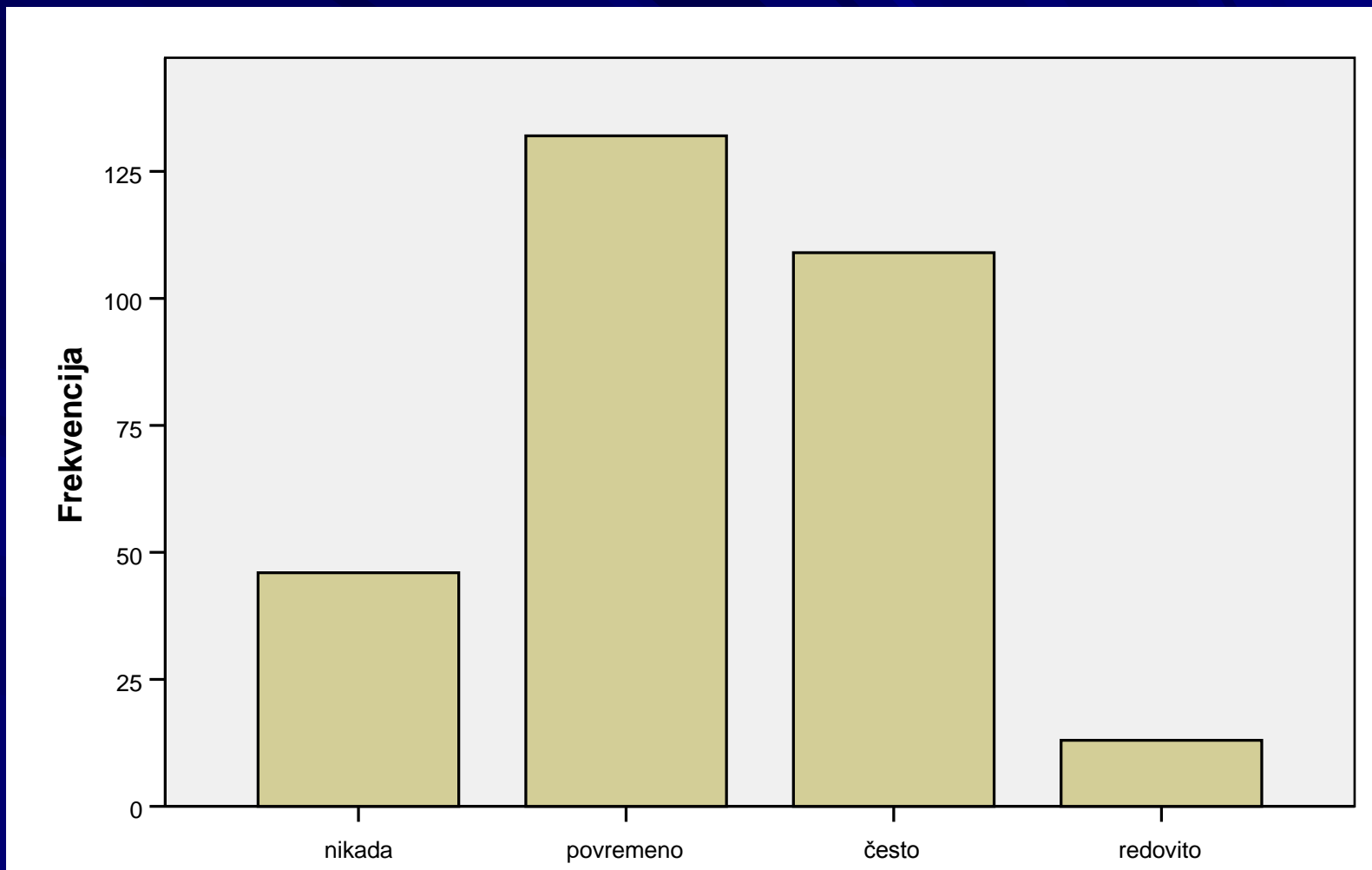

DISTRIBUCIJA ISPITANIKA OBZIROM NA PROCJENU RIZIČNOSTI ZARAZE
HCV, HBV, HIV-om; VELIK 0,3%; MALI 8,3%; VRLO MALI 23,7%;
NEMA GA 62,7%; NE ZNAM 5,0%;

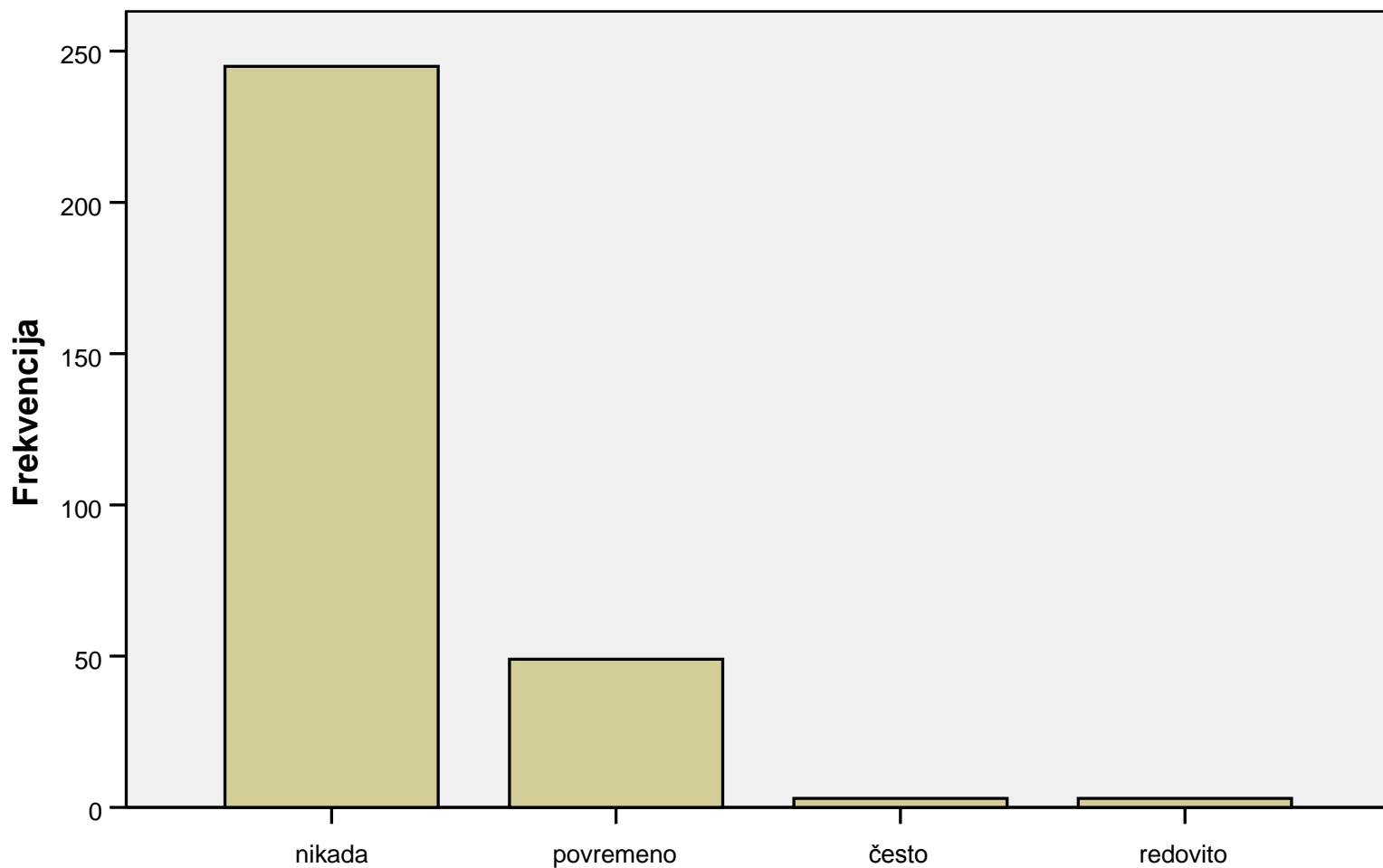
IGLOMANIJA

ISPITANICI OBZIROM NA OVISNOST O I. V. UZIMANJU SUPSTANCE; DA 68,3%;
NE 17,3%; NE ZNAM 14,3%;

ISPITANICI OBZIROM NA I. V. UZIMANJE SUPSTANCE – METADON; NIKADA 15,3%;
POVREMENO 44,0%; ČESTO 36,3%; REDOVITO 4,3%;

ISPITANICI OBZIROM NA I. V. UZIMANJE SUPSTANCE – BUPRENORFIN;
NIKADA 81,7%; POVREMENO 16,3%; ČESTO 1,0%; REDOVITO 1,0%;

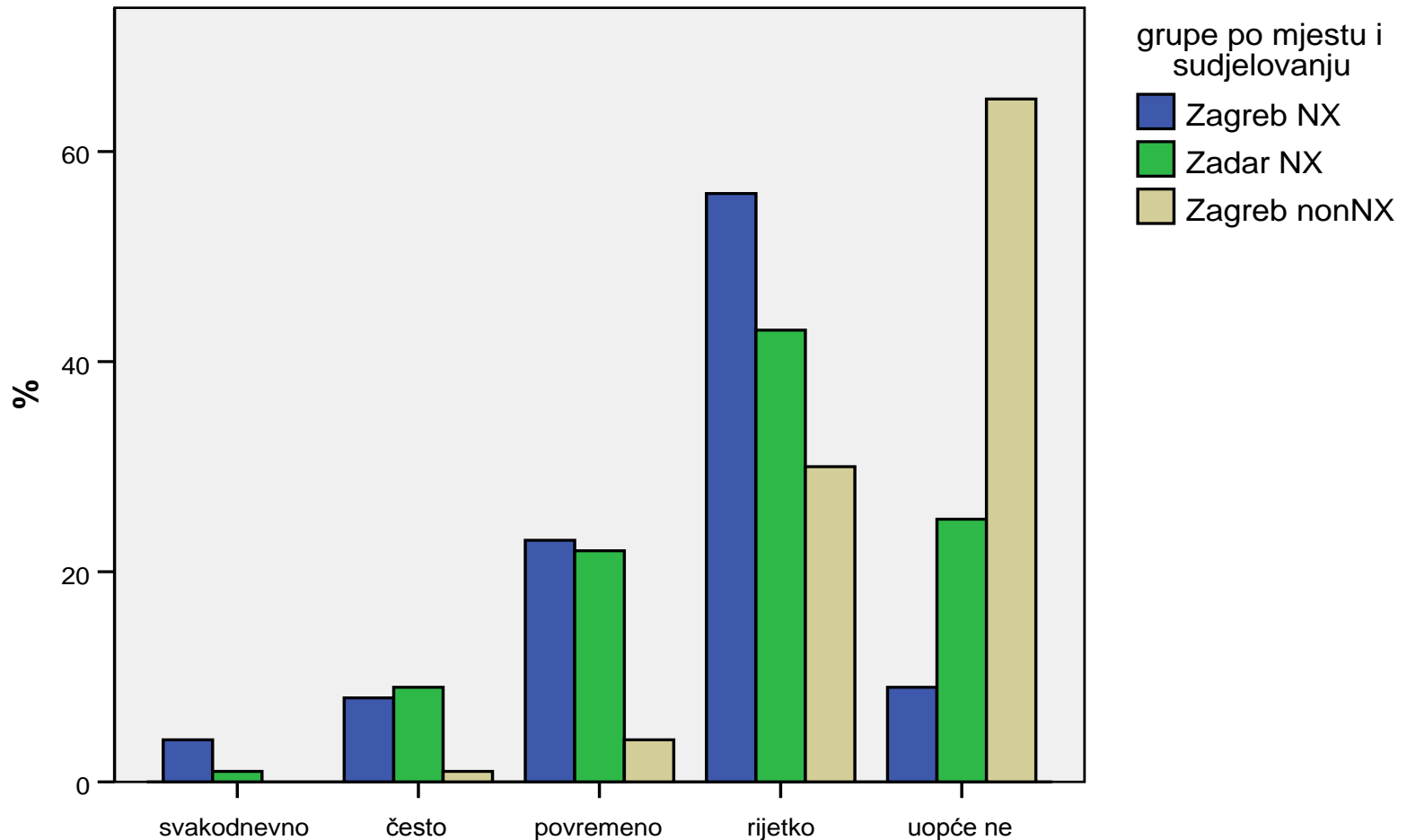

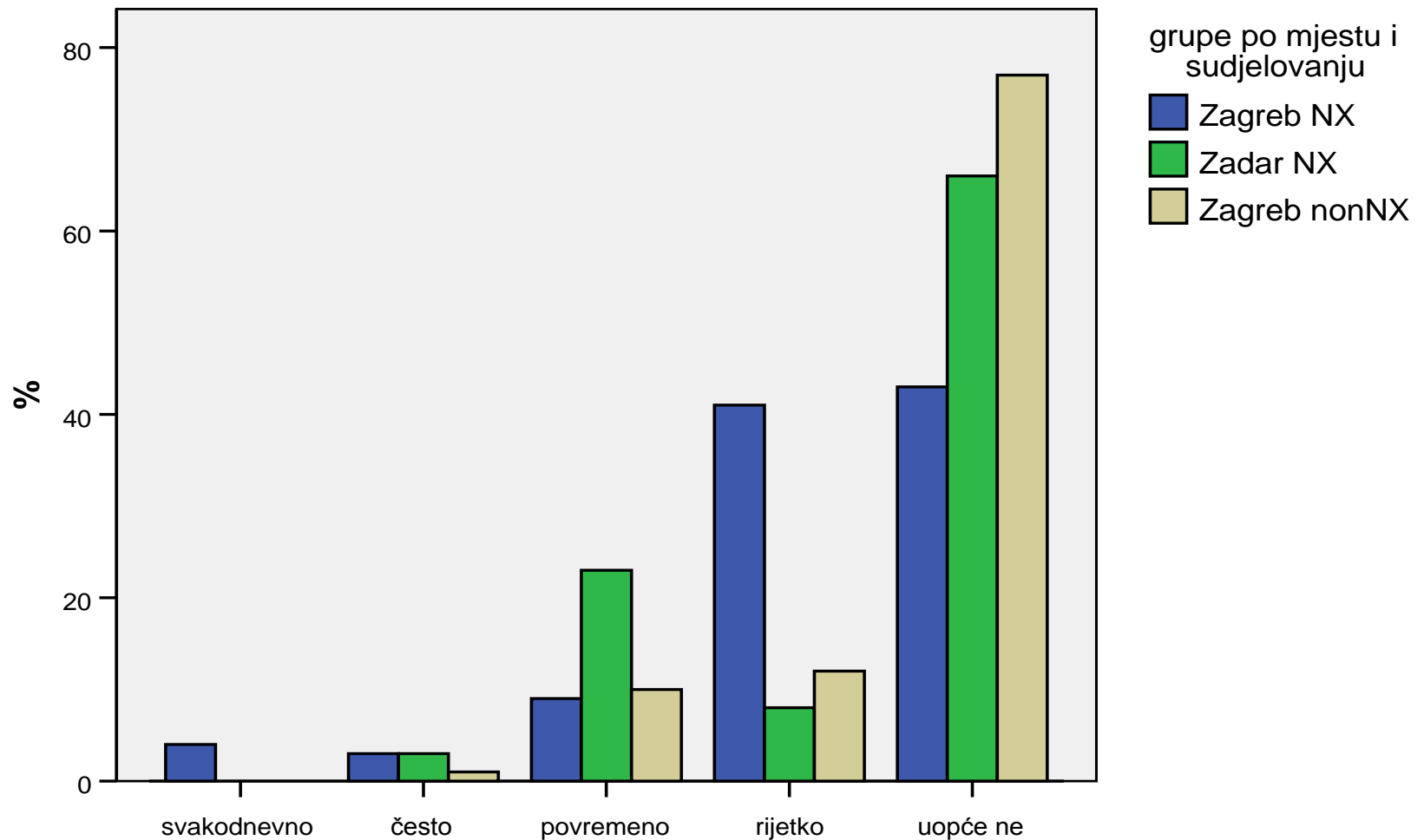

RAZMIŠLJANJE O LIJEČENJU BOLESTI OVISNOSTI

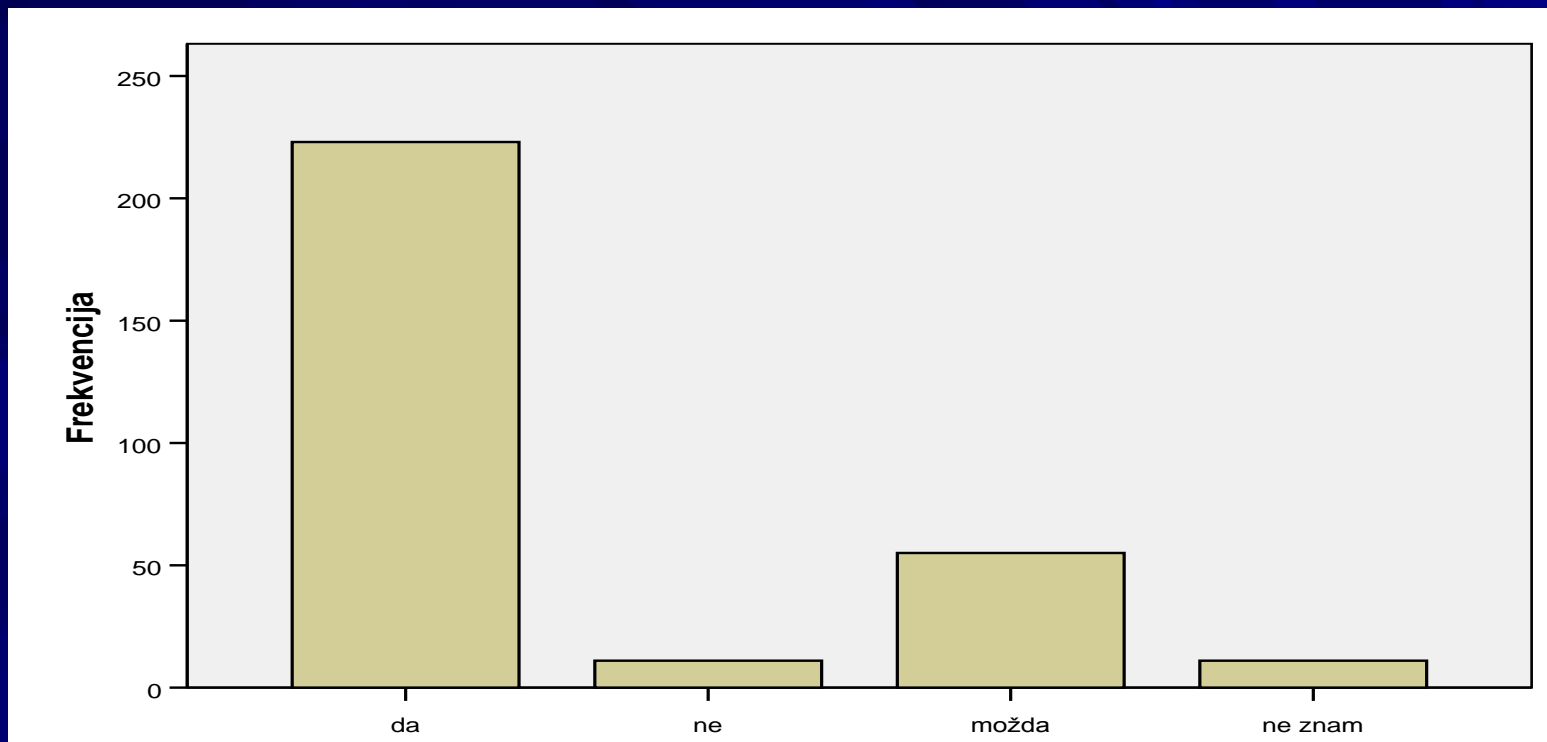
RAZMIŠLJANJE O LIJEČENJU BOLESTI OVISNOSTI I MJESTO ISTRAŽIVANJA; post hoc analiza - sudionici NX Zagreb i Zadar češće razmišljaju o liječenju nego nonNX ispitanici

RAZMIŠLJANJE O ZAPOŠLJAVANJU

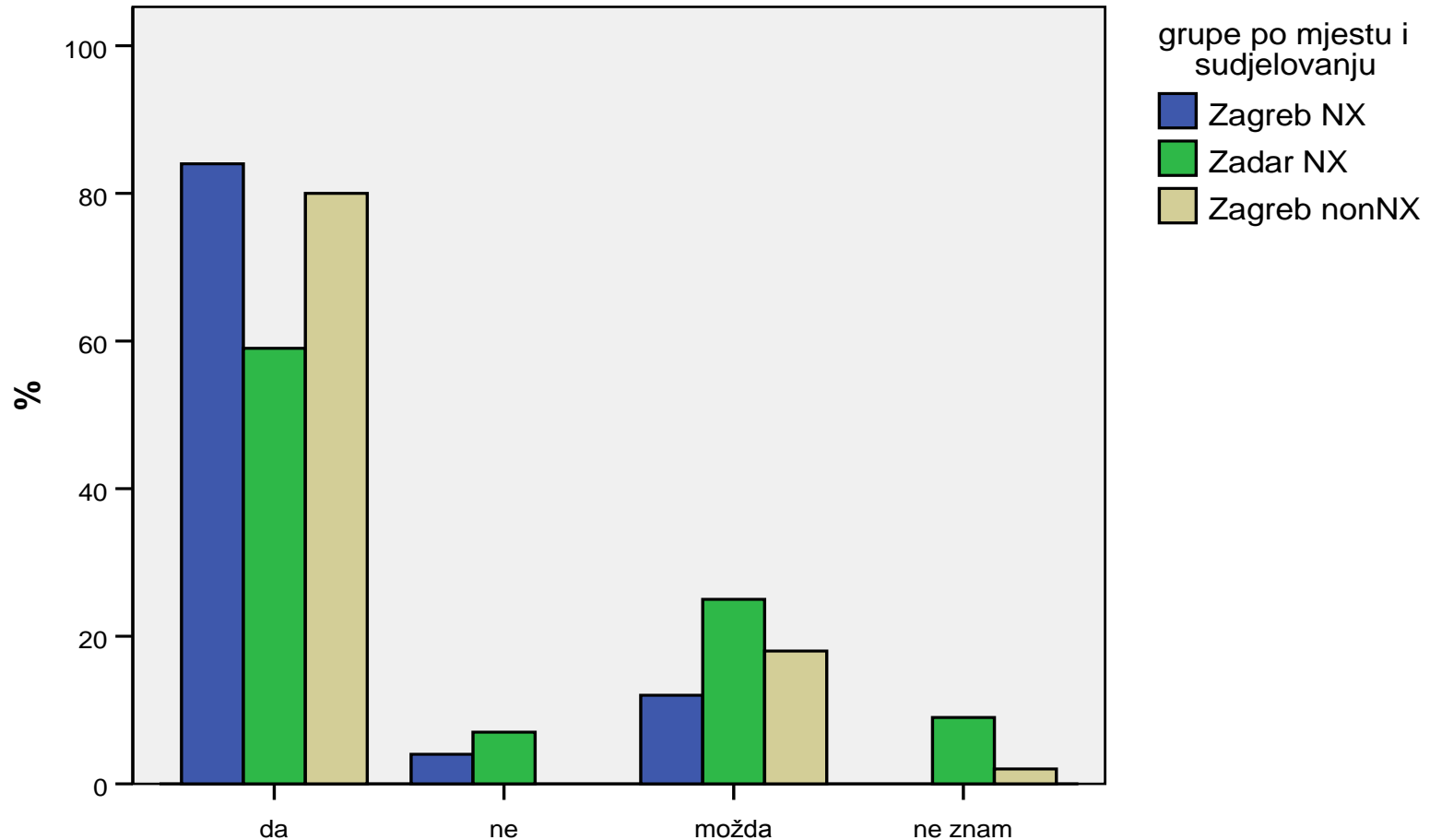

RAZMIŠLJANJE O ZAPOŠLJAVANJU I MJESTO ISTRAŽIVANJA; Zagreb NX ispitanici češće razmišljaju o zapošljavanju nego Zagreb nonNX;

OSOBNI IZBOR STILA ŽIVOTA

DISTRIBUCIJA ISPITANIKA OBZIROM NA SAMOPROCJENU BOLESTI OVISNOSTI KAO OSOBNOG IZBORA NAČINA ŽIVOTA; DA 74,3%; NE 3,7%; MOŽDA 18,3%; NE ZNAM 3,7%;

SAMOPROCJENA BOLESTI OVISNOSTI KAO OSOBNOG IZBORA NAČINA ŽIVOTA I MJESTO ISTRAŽIVANJA;

**"životni stil" – značajna komponenta liječenja osoba koje boluju od bolesti ovisnosti;
 Walters D. Glenn – "model životnog stila"; opskrbiti pacijente informacijama, vještinama
 I podrškom s ciljem promjene stavova i ponašanja;

ZAKLJUČAK

- Programi smanjenja šteta zlouporabe droga imaju pozitivan učinak u promjeni zdravstvenog ponašanja aktivnih i. v. korisnika droga (ovisnika) korisnika programa koje se iskazuje smanjenom učestalošću dijeljenja pribora za injiciranje droga, većom učestalošću testiranja korisnika programa smanjenja šteta na hepatitis B, hepatitis C i HIV, poticanjem razmišljanja o aktivnom liječenju bolesti ovisnosti i poticanjem razmišljanja o zapošljavanju;
- Intravenski ovisnici u Hrvatskoj vrlo često supstitucijsku terapiju uzimaju intravenskim putem i pri tome razvijaju i ovisnost o intravenskom uzimanju supstance – “**iglomaniju**”;
- Intravenski ovisnici **bolest ovisnosti** doživljavaju i kao bolest uvjetovanu osobnim izborom načina (**stila**) života;